

La realitat dels boscos

Els boscos a Catalunya. Aprofitament i futur.

Col. Ciència, Cultura i Humanisme, núm. 2.
Ed. Competium.
Girona, 2005.

Aquest llibre recull les conferències dutes a terme al llarg de les tardors de 2003 i 2004, organitzades pel Centre Excursionista de Catalunya sota el títol genèric «Els boscos de Catalunya». La seva lectura permet donar resposta a un conjunt de preguntes de gran rellevància per entendre el passat, present i futur dels boscos a Catalunya.

En primer lloc, els geògrafs Martí Boada i Josep Maria Panareda aborden l'evolució dels boscos a Catalunya al llarg de la història. Boada resumeix la història forestal de Catalunya des de les primeres informacions palinològiques fins avui. Panareda se centra en l'evolució del paisatge forestal al llarg de la segona meitat del segle XX. En aquest període, a causa de l'abandonament de bona part de les explotacions forestals i agràries, el paisatge forestal ha augmentat en extensió, continuïtat i densitat.

En segon lloc, es tracten les principals característiques actuals dels boscos de Catalunya. Els investigadors del Centre de Recerques Ecològiques i Aplicacions Forestals (CREAF) Ferran Rodà, Juanjo Ibáñez i Carles Gràcia analitzen, a partir de diferents fonts, la composició i l'es-

tractura dels boscos de Catalunya. Una de les conclusions més remarcables és que els nostres boscos són joves, ja que l'edat mitjana dels arbres no supera els 50 anys. Una altra dada de gran importància és que el 60% dels boscos són de coníferes, el 20% d'alzinars i suredes, el 13% d'arbres caducifolis i el 7% restant barreges diverses. En un altre article, Josep Maria Vives explica els processos de degradació natural que pateixen els boscos.

El tercer bloc del llibre aprofundeix en les formes de gestió dels boscos. Marc Palahí i José Antonio Bonet enumeren, sintèticament, les diferents eines que es poden utilitzar per gestionar el bosc des d'una òptica multifuncional. A continuació es presenten els principals actors del món forestal i les seves opinions sobre el present i el futur dels boscos. En primer lloc trobem la veu de l'Administració, de la mà del director general de Boscos i Biodiversitat del Departament de Medi Ambient de la Generalitat de Catalunya. El representant d'aquest càrrec, que avui ja no existeix, fa un breu repàs dels darrers deu anys de la política forestal a Catalunya. Cal tenir present que en el moment en què es va escriure el text s'havia acabat la vigència del primer Pla general de política forestal de Catalunya i es començava a discutir el segon, que ja s'ha redactat i ha sortit a exposició pública, però encara s'ha d'aprovar. També des de

l'Administració, dona el seu punt de vista el director general del Centre de la Propietat Forestal. En segon lloc podem llegir l'opinió de la propietat forestal, que és de gran importància, ja que el 80% de la propietat forestal és privada. L'article de Joan Rovira, secretari general del Consorci Forestal de Catalunya, és molt interessant per la seva claredat expositiva. Rovira explica com els darrers anys, producte del tancament de serradores i dels dos grans consumidors de fusta de tritració, el mercat ha quedat molt condicionat. Això cal afegir-hi la davallada constant del preu dels productes de la fusta i l'augment de la dependència de les exportacions. Tot plegat explica la crisi estructural del sector i el consegüent abandonament progressiu de la gestió forestal. També l'advocat Eduard de Ribot parla en nom de la propietat. Per concloure aquest apartat, diferents professors i investigadors universitaris expressen la seva opinió sobre el futur del bosc a Catalunya.

El llibre continua amb una aproximació a les funcions que exerceixen actualment els boscos de Catalunya. Primer de tot, cal recalcar que tothom està d'acord a parlar de la seva multifuncionalitat, és a dir, que els boscos aporten a la societat diferents beneficis, que es poden agrupar en tres grans àmbits: el productiu, l'ambiental i el social. Un segon element que cal assenyalar és

que les funcions ambientals i socials van guanyant importància davant de la tradicional funció productiva.

Pel que fa a les qüestions ambientals, són molt interessants els articles de Carles Gràcia i Joan Josep Ibáñez sobre el paper del bosc en el cicle de l'aigua i com a embornal de carboni, així com el de Jordi Camprodon sobre la biodiversitat i la gestió forestal. Pel que fa a les funcions socials, és molt suggerent el text dels economistes Joan Mogas i Pere Riera, els quals defineixen amb molta claredat el principal problema de la gestió forestal actual: «els boscos catalans han patit un canvi important, de manera que cada vegada són més demandats usos del bosc que aporten avantatges a la societat però que no es reflecteixen en un mercat, cosa que provoca que els generadors d'aquests béns no siguin compensats».

El darrer bloc del volum està dedicat als principals reptes de la gestió dels boscos a Catalunya. La major part dels conferenciants responen des del seu punt de vista a la pregunta plantejada. Voldria destacar-ne les opinions de l'enginyer de forest Eduard Rojas, important estudiós de la política forestal de Catalunya i de l'Estat espanyol. En les seves conclusions s'esmenta la necessitat de deixar de tractar els boscos des d'un punt de vista sectorial i passar a contemplar-los i abordar-los des d'una visió holística, és a

dir, com un element més del paisatge rural, i amb una perspectiva de treball en xarxa, ja sigui des l'òptica dels espais naturals protegits o de la prevenció d'incendis.

En conclusió, ens trobem davant d'un llibre de lectura fàcil, amb les dades justes per fer-nos entendre la realitat dels boscos a Catalunya i, sobretot, amb l'opinió dels principals col·lectius que actuen o teoritzen sobre el present i el futur de la gestió forestal.

Josep Gordi Serrat

L'organització dels propietaris rurals

PLANAS I MARESMÀ, Jordi.

Els propietaris i l'associacionisme agrari a Catalunya (1890-1936).

Associació d'Història Rural de les Comarques Gironines, Centre de Recerca d'Història Rural i Documenta Universitària. Girona, 2006.

La col·lecció Estudis de la Biblioteca d'Història Rural, editada per l'Associació d'Història Rural de les Comarques Gironines i pel Centre de Recerca d'Història Rural, ha arribat al número 9 amb l'edició de part de la tesi doctoral de Jordi Planas i Maresma, professor de la Universitat de Barcelona. Consisteix en un estudi sobre l'organització dels propietaris agraris entre els anys 1890 i 1936, centrat sobretot en el paper de l'Institut Agrí-

cola Català de Sant Isidre (IACSI), associació de classe apareguda l'any 1851, defensora dels interessos de la classe propietària catalana. L'autor fa un repàs de l'activitat d'aquesta associació des dels anys de la crisi agrària de final del segle XIX fins a l'inici de la Guerra Civil.

L'objectiu fonamental del llibre és indicar la manera com l'IACSI donà resposta a les noves condicions socials que s'imposaren al camp a partir de final del segle XIX. La crisi econòmica, propiciada per la caiguda de preus dels productes agraris, coincidí en el temps amb una crisi social que amenaçava les estructures tradicionals que havien imperat al camp català al llarg de gairebé tot el segle XIX. El conflicte rabassaire, el nou associacionisme pagès, l'auge de la societat de masses... posaven en perill la preeminència social dels propietaris. Arran d'això, l'IACSI decidí canviar el seu tradicional discurs de defensa dels interessos de les classes socials elevades per erigir-se en defensor dels interessos agraris en general, o sigui, intentà presentar-se com una associació de caire interclassista. En paraules de l'autor, «trencar les solidaritats de classe i reforçar les solidaritats verticals» (p. 11). Per aquest motiu, l'IACSI s'interessà particularment en la modernització de les tècniques agrícoles, per tal de mostrar-se davant la societat rural com una organització

que no donava l'esquena als avenços tècnics que anessin en pro de la millora de la producció. Els congressos que celebrà la Federació Agrícola Catalano-Balear (entitat promoguda per l'IACSI que agrupava diverses associacions agràries catalanes i balears) arreu del territori català entre els anys 1898 i 1923 incidiren amb interès en els mitjans per aconseguir un millor rendiment del treball de la terra.

Tot i així, l'IACSI visqué una contínua contradicció entre aquests objectius interclassistes i l'origen nobiliari i tradicional de bona part de les seves classes dirigents. Quan semblava que es posaven en qüestió els pilars del sistema tradicional agrari català (trienni bolxevic, II República...), l'IACSI articulava al seu voltant el discurs de defensa dels interessos de les classes altes. Per això, el llibre finalitza en el moment en què aquesta associació que es presentava com a interclassista i apolítica rebé amb aplaudiments i amb els braços oberts la implantació a Catalunya d'un nou partit polític tan poc sospitós de democràtic com la CEDA de Gil-Robles. La violència social que es desfermà durant la Guerra Civil posà de manifest la gran distància que hi havia encara entre propietaris i pagesos, malgrat els esforços de l'IACSI d'aparèixer com a garant dels interessos de la societat rural en general.

Els diferents mapes, quadres, gràfics i apèndixs inclosos al llibre palesen el gran esforç de l'autor per ressaltar la implantació de l'IACSI i de les diverses societats de propietaris que estigueren sota la seva òrbita al llarg de tot el territori català, i tot això malgrat la pèrdua, durant la revolució del 1936, de bona part la documentació generada per l'organització. Gràcies al treball de Planas tenim accés als noms dels integrants de les diferents juntes directives de l'IACSI, així com de les diferents associacions que en un moment o altre defensaren les posicions de les classes altes agràries a tota la geografia catalana (inclosos tots en un pràctic apèndix onomàstic), a les ponències dels congressos agraris, al diferent grau d'implantació d'aquestes societats... A més de ser una excel·lent radiografia d'aquesta institució tan important en la història contemporània del nostre país, el llibre és un estímul per a futurs treballs d'abast local que vulguin aprofundir en alguns dels personatges o les societats que s'hi esmenten. Estudiar la història de l'IACSI durant els anys de la Restauració i la República és analitzar l'associacionisme pagès, les trames caciquistes, la crisi de la societat tradicional i la resposta de la classe propietària a aquesta situació; és, en definitiva, analitzar una època apassionant de la història del nostre país.

Joaquim Alvarado i Costa